

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Στὴν Πόλη καὶ
τὶς Ἐπαρχίες Γρ. 40
Στὸ Ἐξωτερικὸ Φρ. 10
Ἐξαιρετικὴ συνδρομὴ Γρ. 120

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ καὶ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ

Γιουσουφιὰν Χὰν Ν. 8—Γαλατᾶ

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

Κάθε φυλλάδιο 1 γρ.

ΘΑΝΑΤΙΚΟ ΣΤΗ ΧΩΡΑ

Θανατικὸ στὴ χώρα πλάκωσε!
Δαμάζει νιούς, μαραίνει νιές,
καὶ μαυροφόροσ' ἔλ' ἡ χώρα...
Ρημάξαν γειτονιές, ρημάξανε!
κι ὄσες σωθῆκαν γειτονιές,
κι αὐτὲς προσμένουν νᾶρθ' ἡ ὥρα.

Ὀλημερίς λιθάνια καίγουνε
κι ὄλονυχτὶς στὶς ἐκκλησιές,
παρακαλοῦν παιδιὰ καὶ γέροι·
μὰ στοῦ χωριοῦ τους τὰ ρημόστρατα
πάντα μ' ἀφράτες κορασιές
διαβαίνει ὁ Χάρος χέρι χέρι...

Ψάχνουν γιатροι τὰ γιатρoσόφια τους,
καὶ γιὰ νὰ φύγουν οἱ ἔχτροι
στὶς ἐκκλησιόες καίνε λαμπάδες.
Ὅλα τοῦ βρόντου πᾶνε.—στ' ἄδικα
γιатρoλoγoῦσαν οἱ γιатροι
καὶ λειτουργoῦσαν οἱ παπάδες.

Στὸ συγγραφέα τῶν «Παραμυθιῶν»
κι' ἀγαπητὸ φίλο Α. Γεωργιάδη
ἀφιερῶνω αὐτὸ τὸ παραμῦθι.

Μὲς τὸ κελλὶ συμμαζωχτήκανε
οἱ πρῶτοι προύχοντ' οἱ δύο-τρεις,
ποῦν' ἀπὸ φύτρα κι ἀπὸ σόϊ.
Κ' ἦρθε ὁ Μαθιὸς ὁ Πρωτομάστορας,
ὁ Ἄρχοντοστάθης κ' ὁ Πετρῆς
π' ἔχουν τίς λίρες κομπολόϊ

Κ' εἶπ' ὁ καθένας ἀπ' τοὺς Ἄρχοντες
ὅσο τ' ἀδρῦ του τὸ μυαλό,
ὅσο ποῦ κόφτει, ὅσο ποῦ φτάνει.
Καὶ βγάλαν κράχτη, βγάλαν κ' ἔκραξε
πῶς νὰ μερέψη τὸ χωριό,
καὶ βρῆγαν στὸ κακὸ βοτάνι.

Καὶ βγήκε ὁ κράχτης, βγήκε κ' ἔκραξε
στὶς γύρω γύρω γειτονιές,
πῶς βρῆγαν στὸ κακὸ βοτάνι,
κ' οἱ νιές τὸ κράξαν στὶς βαρύκοες
γριές, κι αὐτὲς πάλι στὶς νιές,
ὅσο ποῦ κόφτει, ὅσο ποῦ φτάνει.

Τὴν ἄλλη μέρα οἱ Ἀρχόντοι βγάλανε
τὰ μαῦρα, κ' ἔβαλαν ξανὰ
τοὺς κατιφέδες τὰ γελέκια,
καὶ τὰ λουστρίνια γιέ μου, βάλανε
καὶ θάλανε μπροστὰ ζουρνᾶ
καὶ πίσω βάλαν τουμπελέκια...

Καὶ πήγανε, πού λές, καὶ πήγανε,
μπροστὰ ὁ ζουρνᾶς, καὶ πίσω αὐτοί,
καὶ πίσω τοὺς τὰ τουμπελέκια,
καὶ σὲ βουνὰ καὶ βράχους φτάσανε,
ὅπου φωλιάζουν ἀετοὶ
κι ἀκροβατοῦνε τὰ λελέκια.

Ἐκεῖ, στοὺς βράχους τοὺς παράξενους
καὶ στὰ γεράνια τὰ βουνά,
μ' ὄνειρεμένα μάτια, μόνη,
μαντολογᾷ γητέφτρα γύφτισσα,
κι ἂν πῆ τὸ λόγο της, ξανὰ
ὁ λόγος της δὲ δευτερώνει.

Τὸ μαρτυρᾷν ἐκεῖνοι ποῦδανε
στὰ μάγια της τῆ γιατριά:
πὼς βρήσκει ἐκεῖνον π' ἔχει κλέφει,
π' ἔχει μαντέφει καὶ γιὰ θάνατο,
καὶ γιὰ ζωὴ καὶ παντριά,
π' ἔχει μαντέφει καὶ γιατρέφει,

Μὲ ξόρκια μυστικά καὶ βότανα
ποὺ δὲν τὰ ξέρουν οἱ σοφοί,
μὲ τὸ τετράφυλλο τριφύλλι,
πᾶσα κακό: τὸ νυχτοῖσκιομα,
τὸ μάτιασμα καὶ τὸ καρφί—
ἔξω ἀπ' ἑμᾶς κι ἀπὸ τίς φίλοι!..

Κ' εἶπε ἡ μαντέφτρα: "Ἄς πάψη τ' ὄργανο!
Γροικῶ τὸ κλάμα ἐνὸς παιδιοῦ
σὲ μιὰ κοιλιά!—Σιμά μου ἐλάτε.—
Καὶ φύσηξε τριγύρω, κ' ἔσκυψε
πάνω σὲ ντύματα φιδιοῦ
κ' εἶπε:—"Ὅπως ἤρθατε θὰ πάτε!

—Ἐβαλε δάχτυλ' ὁ Μεγάλος μας!
—Κυρά, τὰ λόγια σου πικρά...
—Πικρὴ καὶ μαῦρ' εἶν' ἡ ἀλήθεια!

"Ὅλα μοῦ λένε κι ὄλα μοῦπανε
κάλλιο τὰ στήθια τας νεκρά,
πικρὰ ζωὴ σὲ τέτοια στήθια!

—Μὲς τὸ χωριό σας διαφεντέθετε
τὰ μαῦρα μάτια τὰ γλυκὰ
κάπιου παπᾶ, παπᾶ καὶ διάκου.—
Τὰ σύνεργά της πάλι τάραξε,
κ' εἶπανε «ναί» τ' ἀρχοντικά,
κ' εἶπε ἡ γητέφτρα:—"Ὅλα τοῦ κάκου!—

—Μέσα σὲ σπίτι, σ' ἀρχοντόσπιτο,
φεγγοβολαίει ἐξωτικά
μιὰ κόρη—Γῆλιος καὶ Φεγγάρι!—
Χλώμιασε μόν' ὁ Πρωτομάστορας,
μεῖναν βουθὰ τ' ἀρχοντικά,
κ' εἶπε ἡ μαντέφτρα:—"Ὅποιος θὰ πάρη,

Τὸ λόγο τὸν ἀξεμολόγητο
σίδερο ἄς κάμη τὴν καρδιά,
κι ὁ λόγος μου δὲ δευτερώνει!—
Κ' εἶπε ὁ Μαθιὺς ὁ Πρωτομάστορας:
—Μονάχο ἀφήστε με, παιδιά!
κ' ἐμὲ τ' αὐτί μου δὲν ἰδρώνει!—

Καὶ μοναχό του τὸν ἀφήσανε...
Νὰ πῆ κανένας δὲν μπορεῖ
τί τρέχει στὰ συλλοϊκά του...
Σὰν ξαναβγήκε ὁ Πρωτομάστορας,
εἶταν τὸ χρῶμα του κερὶ
καὶ καλαμιές τὰ γόνατά του!..

Γυρτὰ τὰ μάτια, καὶ στὰ χεῖλη του
τ' ἀχνὰ ξεψύχησε ἡ φωνή:
—Καταραμένη νᾶν' ἡ ὥρα!
Κ' εἶπε ξανά:—"Δὲν κάμω τίποτα!
τοῦ Πρωτομάστορα ἡ τιμὴ
ἀξίζει ἐφτά φορὲς τὴ χώρα!—

Καὶ βγήκε ὁ κράχτης πάλι κ' ἔκραξε
στὶς γύρω γύρω γειτονιές
πὼς δὲν τὸ βρήκαν τὸ βοτάνι.
Κ' οἱ νιὲς τὸ κράξαν στὶς βαρύκοες
γριές, κι αὐτὲς πάλι στὶς νιές,
ὅσο ποὺ κόφτει, ὅσο ποὺ φτάνει... .

"Ὀμηρος Μπεκές

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ ἈΡΑΒΑΝΙΟΥ

(Κείμενο)

(Παράφραση)

"Ὅν οὔλα τὰ ἄλλα χωριά οὔτσα καὶ τὸ
Ἀραβανι ἀνομπρὸ φικαρέ⁽¹⁾ ητοῦν. Ἄς τὰ
ἐκατὸ χρόνους κὶ ὀμπρὸ κανεῖς σὸ *chim-pól'*⁽²⁾
δὲν⁽³⁾ ἐρχότουν· οὔλα ἐκεῖ *jánch*καν⁽⁴⁾
τσιφτσιλίχ.⁽⁵⁾ Ἄφ' ὡς *dó*σση λίγο σερπε-
λίχ⁽⁶⁾ ἄρχεψαν νὰ ἔρτουν σὸ *chim-pól'*. Ἐροῦ⁽⁷⁾
μὴ πολλὰ ζαχμέτσα⁽⁸⁾ γαζάνσαν⁽⁹⁾ λίγα πα-
ρίγια.⁽¹⁰⁾

Πᾶν τὸ ἄνα τὸ χωριὸ ἔχ' καὶ ἀπ' ἓνα ζε-
νεέχ.⁽¹¹⁾

Ἀραβανιῶται τὰ πολλὰ γαῖφετζίραι.⁽¹²⁾
Γουρζονιῶται σαπωντζίραι.⁽¹³⁾ Δελεμεχίται
οδουντζίραι.⁽¹⁴⁾ Βαρτακαινιῶται μεῖχανετζί-
ραι.⁽¹⁵⁾ Μαλακινπιῶται μπακάλ.⁽¹⁶⁾...

Δεργιὰ σὰ μότουρ, σὰ τόπος χέμεν⁽¹⁷⁾ κα-
νεῖς δὲ πομνίχκες· οὔλα ἔρχονται σὸ
chim-pól'.

"Ἐνα παιρὶ⁽¹⁸⁾ ὄντεν' ἐνῆ τὸ πολὺ δέκα
πέντε χρόνου ἔρχεται ἐροῦ κάρε⁽¹⁹⁾ τας⁽²⁰⁾
δέκα, δέκα πέντε χρόνους γαζαντίχ⁽²¹⁾ λίγα
παρίγια⁽²²⁾ καὶ παίν' σὸ χωριό. Σὲ δέκα
δέκα πέντε χρόνους τὰ γαζάνσε τὰ παρέγια
χαρτζέφ⁽²³⁾ τα καὶ ἐρχ ὀτοπερίγια⁽²⁴⁾ ἄς τὸ

(1) λέξις τουρκικὴ

(2) τὸ σ πρὸ τῆς φωνῆς, τρέπεται εἰς ch
σ (τ) ἢν πόλ ch (τ) ἢμ πόλ'

(3) τὸ δ προφέρεται ἐν Ἀραβανίῳ ὡς d
γαλλικόν.

(4) παρατατικὸς τοῦ ζάζω = ποιῶ

(5) λ. τουρκικὴ

(6) λ. τουρκικὴ

(7) τὸ δ πρὸ δύο φωνηέντων τρέπεται εἰς ρ

(8) λ. τουρκικὴ

(9) > >

(10) > >

(11) > >

(12) > >

(13) λ. τουρκικὴ

(14) > >

(15) > >

(16) > >

(17) > >

(18) ἴδε σημ. 7

(19) < < <

(20) τὸ θ πρὸ δύο φωνηέντων τρέπεται εἰς ρ

(21) λ. τουρκικὴ

(22) > >

(23) > >

(24) > >

γιαυτό τ' ἄς τὰ χηρήμια, ⁽²⁵⁾ τ' καὶ ἄς τὸ νὰ φέρ' τὸ νύφ' καὶ μόνο· γιομών τα σ' ἐν' ἔργυδὸ σαντούχια ⁽²⁶⁾ καὶ παίν' σὸ χωριό. -Εροῦ τὸ ἀπάνω τ' τὸ κάτω τ' κιορλιού τὸ χωρητ' ἐκεῖ νίχκεται pachās. Φορέν' σηγαντίχ, ⁽²⁷⁾ ἴλλε ⁽²⁸⁾ ὡς νὰ φέρ' τὸ νύφ' Δικιέται στέκεται τὸ πολὺ ἕνας χρόνος, τὸ πῆρε τὸ τράχωμα τρώγ' το σόνρα ⁽²⁹⁾ ἔρχεται πάλ' σὸ χιμπόλ' κάθεται τρία τέσσερα χρόνους πάλ' παίν'.

Ἄμα δέρια οὐλα ἄς τὸ ἔχουν τουκλὴν σερνικοὶ ⁽³⁰⁾ δὲ παίνουν σὸ χωριό καὶ φερίχκουν τὰ νάϊκες τουν ἄς τὸ χωριό ζάτι ⁽³¹⁾ ὄντενε ζενλιντίζουν ⁽³²⁾ πομνίχκουν ἔροῦ.

Τρία τσεχήτσα ⁽³³⁾ χωριά νται σὰ μότουρ' τὰ τόπους, φουκαέρια ⁽³⁴⁾ ζενκίγια ⁽³⁵⁾ καὶ πολὺ ζενκίγια. Τὰ πολὺ ζενκίγια πομνίχκουν σὸ χιμπόλ' δὲ παίνουν σὸ χωριό ὄν το ἔπκαν Βαρτακαινιῶται καὶ Δανακίῶται.

Καὶ ἀπ' ἕνα χωριό ὄντενε φύγουν τὰ ζενκίγια πομνίσκουν τὰ φουκαέρια πάλ' για βάχχ γιαβάχχ γαζαντίχ νίχκουνται ζενκίγια πάλ' τὰ πολὺ ζενκίγια πομνίχκουν σὸ χιμπόλ' καὶ οὔτσα σὸ Ἄνατολή χερδαῖμ πομνίχκουν τὰ φουκαέρια.

Δέργια Ἄνατολιῶται πῆγαν πολὺ ὄμπρὸ σὸ χιμπόλ' οὐλα τουτσάρ ⁽³⁶⁾ Ἄνατολιῶται νται χεκίμια, ⁽³⁷⁾ ἀμπουκατσά ⁽³⁸⁾ πολλὰ μεγάλα κανεῖνες γετιχδίσαν.

(25) λ. τουρκική

(26) » »

(27) » »

(28) » »

(29) » »

(30) (ἄρ) σενικοὶ ἐνῶ προκειμένου περὶ ἀρσενικοῦ λέγεται ἀρσενικό

(31) λ. τουρκική

(32) « «

(33) « »

(34) « »

(35) « »

(36) « »

(37) « »

(38) « »

διὰ τὴν νύφη ποὺ θὰ φέρη. Τὰ γεμίζει σὲ 1—2 σανδούκια, καὶ πάγει στὸ χωριό. Ἐδῶ ἐκεῖνον ποὺ θεωρεῖτε λερωμένον (τὸ ἔξωτερον του) ἐκεῖ γίνεται πασάζ· φορεῖ, καλλοπίζεται πρὸ πάντων ἕως ὅτου φέρει τὴ νύφη, νυμφεύεται, στέκεται τὸ πολὺ 1 χρόνο, τρώγει τὸ τράχωμα ποὺ πῆρε καὶ ἔπειτα ἔρχεται πάλι στὴν Πόλι, κάθεται 3—4 χρόνια καὶ πάλι πηγαίνει.

Ἄλλὰ τώρα ἐπειδὴ ὅλοι ἔχουν κατάστημα οἱ ἄνδρες δὲν πηγαίνουν στὸ χωριό καὶ φέρουν τίς γυναῖκες των ἀπὸ τὸ χωριό καὶ φυσικὰ ὅταν πλουτίσουν μνήσκουν ἐδῶ.

Τριῶν εἰδῶν χωριά εἶναι στὰ δικά μας τὰ μέρη· φτωχοί, πλούσιοι, καὶ πολὺ πλούσιοι. Οἱ πολὺ πλούσιοι μνήσκουν στὴν Πόλι· δὲν πηγαίνουν στὸ χωριό ὅπως τὸ καναν οἱ Φερντεκλίδες καὶ οἱ Τυανεῖς.

Καὶ ὅταν ἀπὸ ἕνα χωριό φύγουν οἱ πλούσιοι μνήσκουν οἱ φτωχοί, πάλι σιγὰ σιγὰ κερδίζουν γίνονται πλούσιοι, πάλι οἱ πολὺ πλούσιοι μνήσκουν στὴν Πόλη, καὶ ἔτσι πάντοτε στὴν Ἄνατολή μνήσκουν οἱ φτωχοί.

Τώρα οἱ Ἄνατολιῶται πῆγαν πολὺ μπρὸς (προόδευσαν) στὴν Πόλι, ὅλοι οἱ ἔμποροι εἶναι Ἄνατολιῶται· ἰατροὺς, δικηγόρους, πολλοὺς μεγάλους ἀνθρώπους ἀνέδειξαν.

N. Κεχαγιόπουλος
δικηγόρος

POESIE DE LA MORT

Στὴ σκόνη μου, σστὸ γλέφαρο, τὸ μάγουλο μου
[ἀπάνω,
θὰ περπατήξετε, στὴ σβυστὴ καρδιά μου, δίχως
[πόνο.
Τ' ἄοτρο τὸ ροδοκόκκινο καὶ τὸ χλωμὸ φεγ-
[γάρι
μέρα καὶ νύχτα ἀπάνω μου σὰν τὸν ὀπάλλιο
[λίθο,
θὰ χύνουνε τὸ κῆμα τους, τάλικογάλανο
[τους.
καλῶντας με παντοινὰ μαζί τους νὰ ξεχάσω.
Μὰ οἱ σκέφες μου θὰ ζήσουνε τοὺς πεθαμ-
[μένους χρόνους.

(Ἀβδουλάχ Α. Τζεβδέντ) Στρατῆς Λιθιῶτης

ΚΑΡΠΑΘΙΑΚΑ

1^ο

Ἀπόψε μες τὸν ὕπνο μου, στ' ὄνειροφάντασμά μου,
Ἐθεώρουν πὼς εἴνηκεν ἡ νιότη μου καῖκι,
Τὸ τσιπεράκι μου πανί, τὸ χέρι μου τεμόνι,
Κ' ἐγὼ καθαοκύγενα κ' ἐπήγαινα στὴν Πόλη.
Τὴ Σάμο περιύριζα, τὴ Χίον εἰςβαῖνά τη
Νὰ ὦ τὸ ρόον μ' ἂν ἀνθῆ, τὸ μῆλο μ' ἂν μυρίζη,
Τὸ σκρινολουλλουάκι μου, ἂν ἀθθολουλουίζη.
Μοῦε στὴν Σάμον, ἦτηξα, μοῦε στὴν Χίον εἰάην,
Μοῦε στὴν Πόλη ἐπόσασα, μοῦε στὸ Σαλονίκι,
Μόνον ὡσὰν νὰ βρέθηκα εἰς ὄριο περιόλι
Θωρῶ τὸ ρόο μου κ' ἀθθεῖ, τὸ μῆλο μου μυρίζει,
Τὸ σκρινολουλλουάκι μου ἀθθεῖ σὰν λουλλουίζει,
Μ' ὡς τόσον ἐξησπάστηκα, ἐξύπνησα κ' ἠγέρτην,
Κι' ἐπόμενα με τὴ χαρά, χῶρις νὰ πάρω χάρη.

2^ο

— Μάννα, χιονίζουν οἱ στεριές, χιονίζουν τὰ λαγκαῖα,
Χιονίζουν κ' οἱ Ἄνατολές, καὶ θὰ βραχῆ τὸ ξένο.
Βραχοῦν-θέλουν τὰ ροῦχά του λύσουσι τ' ἄρματά του,
Μάννα νὰ τὸ καλέσωμε τὸ ξένον εἰς τὸ σπίτι
— Κόρη, ψομί δὲν ἔχομε, τὸ ξένο τί τὸ θέλεις;
— Μάννα, τὸ κουλλουράκι μου σώνει μ' ἐμὲ κ' ἐκεῖνο.
— Κόρη, νερὸ δὲν ἔχομε, τὸ ξένο τί τὸ θέλεις;
— Μάννα, τὸ τηγανάκι μου σώνει μ' ἐμὲ κ' ἐκεῖνο
— Κόρη, ρουχὰ δὲν ἔχομε, τὸ ξένο τί τὸ θέλεις;
— Μάννα τὸ φουστανάκι μου σώνει μ' ἐμὲ κ' ἐκεῖνο.

Ο ΦΟΙΝΙΚΑΣ

Γνωριστήκανε πρώτη φορὰ στοῦ παππᾶ, τὴν ἐποχὴ ποὺ βγαίνουν οἱ φράουλες. Εἶχε δεῖ ὡς τώρα πολλὰ κορίτσια, ἐννοίωσε ὅμως ἀμέσως πὼς εἶταν ἀληθινὸ κορίτσι. Μονάχα δὲν τολμοῦσε νὰ πῆ τίποτα, κ' ἐκεῖνη τὸν περιγελοῦσε γιατί εἶτανε μαθητοῦδι. Γύρισε ὅμως φοιτητής. Τὴν ἔπιασε τότε ἀπὸ τὴ μέση καὶ ἀγκαλιάζοντας τὴν τὴν ἔκανε νὰ δῆ ἀναρίθμητα πυροτεχνήματα καὶ νὰ ἀ-

κούση μιὰ παραταμένη κωδωνοκρουσία, συντροφευμένη ἀπὸ θορυβώδη σαλπίσματα τρομπετῶν. Ἐννοίωσε ὁ ἴδιος ἕνα σεισμὸ κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του. Ἐκεῖνη δεκατεσσάρω χρονῶ εἶτανε γυναῖκα πιά. Τὸ στήθος της μεστωμένο κ' ὀλοστρόγγυλο, φαινότανε σὰ νὰ περίμενε μικρὰ ἀχόρταγα στόματα καὶ χερᾶκια, ποὺ ἀκατάπανστα νὰ χαηδεύουν καὶ οἱ εὔρωστοι γόφοι της προμαντεύανε μιὰ

μητέρα ράτσας. Τὰ χρυσὰ μαλλιά της, ἀπαλά σα μέλι πού χύνεται, πέφτανε σγουρά σα σταλαματιές βροχής στο μέτωπο της. Τὰ μάτια της ἀστραφταν, τὸ δέρμα της εἴτανε δροσερό κι' ἀπαλὸ στὴν ἀφή σα δέρμα γαντιοῦ. Εἴτανε ἀρραβωνιασμένοι, φιλιούντανε σάν πουλάκια στὸν κήπο, κάτω ἀπὸ τὴ φιλόρα, στο δάσος, κ' ἡ ζωὴ τοὺς φαινότανε λειβάδι πλούσιο σὲ χόρτα πλημμυρισμένα ἀπὸ ἥλιο. Εἴταν ὁμως ὑποχρεωμένοι νὰ δώση πρῶτα ἐξετάσες μηχανικοῦ τῶν μεταλλείων καὶ νὰ σπουδάση δέκα χρόνια, μαζὶ μὲ τὸ ἀπαραίτητο ταξίδι στο ἐξωτερικό. Δέκα χρόνια εἴταν πολὺ!

Τὸ φθινόπωρο ἔφυγε γιὰ τὸ Οὐψαλ. Γύρισε τὸ ἀκόλουθο καλοκαίρι στοῦ παπᾶ. Εἴταν ὁμορφότερη ἀπὸ ἄλλοτε. Γύρισε τρία καλοκαίρια στὴν ἀράδα, τὸ τέταρτο εἴτανε χλωμή, μικρὲς κόκκινες γραμμὲς ἀσχήμιζαν τὰ φτερούγια τῆς μύτης της καὶ τὸ στήθος της δὲν εἶχε πιά τὴν ὀλοστρογγυλὴ πλατύτητά του. Τὸ ἕκτο καλοκαίρι ἔπηρε σίδηρο καὶ τὸ ἑβδομο ἔφυγε γιὰ τὰ λουτρά. Τὸ ὄγδοο ὑπόφερε ἀπὸ πονόδοντο κι' ἀπὸ νευραλγία. Τὰ μαλλιά της χάσανε τὴ λάμψη τους, ἡ φωνὴ της ἔγινε διαπεραστική, ἡ μύτη εἶχε παραμορφωθῆ ἀπὸ μικρὰ μαῦρα σημάδια, τὸ στήθος της ἔγινε πλάκα, τὸ βιάδιμα χαλαρὸ καὶ τὰ μάγουλα της βαθούλαναν. Τὸ χειμῶνα τῆς ἦρθε νευρικός πυρετὸς κι' ἀναγκάστηκε νὰ κόψη τὰ μαλλιά της. Ὅταν ξαναβγῆκαν εἴταν πιά μελαχρινή. Ἀγάπησε μιὰ ξανθὴ δεκατεσσάρω χρονῶ, σιχαινούντανε τὶς μελαχρινές, καὶ παντρεύτηκε μὲ μιὰ μαυριδερὴ εικοσιτεσσάρω, πού φόρεσε στο γάμο της κλειστὸ φόρεμα. Ὡστόσο τὴν ἀγαποῦσε. Ὁ ἔρωτας του δὲν εἴταν ὅπως ἄλλοτε ὀρμητικός· εἴταν ἡσυχος καὶ σταθερὸς καὶ τίποτα δὲν τάραζε τὴν εὐτυχία τους στὴ μικρὴ πόλη τῶν μεταλλείων. Ἀπόκτησε δύο ἀγόρια, ὁ ἄντρας ὁμως ἐπιθυμοῦσε πολὺ ἓνα κορίτσι. Κ' ἦρθε ἀλήθεια ἓνα κοριτσάκι, μιὰ ξανθούλα. Εἴταν ὁ θησαυρὸς τοῦ πατέρα, ἡ κόρη τῶν ματιῶν του. Μεγάλωσε κ' ἔμοιασε

τῆς μητέρας της. Σὲ ἡλικία ὀχτῶ χρονῶ εἴτανε ζωντανὸ πορτραῖτο τῆς τελευταίας στὶς καλές της μέρες τῆς νεότητάς της. Ὁ πατέρας, ὅταν εὗρισκε μιὰ στιγμὴ ἐλεύθερη, μονάχα γιὰ τὸ κορίτσι του φρόντιζε. Ἡ μητέρα κοίταζε μονάχα τὸ νοικοκυριὸ τοῦ σπιτιοῦ της καὶ τὰ χέρια της εἶχανε χοντραίνει. Ἡ μύτη ἔγινε πλακουτσή, οἱ κρόταφοι της βούλιαξαν καὶ τὸ σῶμα της καμπούριασε. Τὸ ἀντρόγυνο βλέπονταν μόνο τὴν ὥρα τοῦ φαιγιου καὶ τὴ νύχτα. Ποτὲ δυσάρεστη γρίνια δὲν τάραζε τὸ σπῆτι τους, δὲν εἴταν ὁμως ὅπως ἄλλοτε. Ἄλλ' ἡ κόρη ἔδινε στὸν πατέρα τὴ χαρά. Θὰ ἔλεγε σχεδὸν κανεὶς πὼς εἴταν ἐρωτευμένος μαζὶ της. Τοῦ φαινότανε σὰ νὰ ἔβλεπε τὴ μητέρα νὰ ξαναγεννιέται καὶ σὰ νὰ τοῦ χαμογελοῦσε καὶ πάλι σ' ὅλη τὴν ἄφραστη δροσιά της ἡ πρώτη γλυκειὰ ἐμφάνιση τοῦ σπιτιοῦ τοῦ παπᾶ. Εἴτανε σχεδὸν ντροπαλὸς μπροστά της καὶ δὲν ἔμπαινε ποτὲ στὴ κάμαρα της ὅταν ντύνονταν. Τὴν ἐλάτρευε. Ἐνα πρωὶ ἔμεινε στο κρεβάτι καὶ δὲ θέλησε νὰ σηκωθῆ. Ἡ μητέρα νόμισε πὼς ἔκανε τὴν ἄρρωστη γιὰ νὰ μὴν πάη στο σκυλεῖο, ὁ πατέρας ὁμως ἔστειλε νὰ φωνάξῃ τὸ γιατρό. Ὁ ἄγγελος τοῦ θανάτου ἦρθε νὰ κἀνὴ τὴν ἐπίσκεψη του, εἶχε διφθερίτη. Ἐνας ἀπὸ τοὺς γονιοὺς ἔπρεπε νὰ φύγῃ ἔξ ἀνάγκης γλήγορα μὲ τὰ γερά παιδιὰ. Ἐμεινε λοιπὸν ὁ πατέρας στὴν κάμαρη τῆς μικρῆς ἀρρωστης, πού τόσο ξαφνικὰ ἔγινε τοῦ θανάτου. Τὰ χρυσώματα τῶν κάδρων, τ' ἀσημένια ἀντικείμενα τῆς τουαλέτας μαύρισαν ἀπὸ τοὺς ἀτμοὺς τοῦ θείου. Ὁ πατέρας ἔχανε τὸ νοῦ του στὶς ἄδειες κάμαρες καὶ τὴ νύχτα μόνος στο συζυγικὸ κρεβάτι, νόμιζε πὼς εἴτανε χηρὸς. Ἀγόραζε παιχνίδια τῆς μικρῆς κι' αὐτὴ χαμογελοῦσε πού τὸν ἔβλεπε νὰ χορεύῃ τὸν Καραγκιόζη στὴν ἄκρη τοῦ κρεββατιοῦ. Ρωτοῦσε πού εἴταν ἡ μαμὰ καὶ τὰδέρφια της. Ὁ πατέρας ἔβγαινε στο δρόμο γιὰ νὰ βλέπῃ τὴ μαμὰ ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ νὰ στέλνῃ φιλιὰ στὰ παιδιὰ. Ἡ μητέρα τηλεγραφοῦσε μέσα ἀπὸ τὰ τζάμια μὲ

φύλλα κόκκινου καὶ γαλάζιου χαρτιοῦ. Μιὰ μέρα ἡ μικρούλα δὲ θέλησε πιά νὰ κοιτάξῃ τὸν Καραγκιόζη κ' ἔπαυσε νὰ χαμογελά. Δὲν μποροῦσε πιά νὰ μιλήσῃ. Ἡρῆ ὁ θάνατος, ἦρθε νὰ τὴν πνίξῃ μὲ τὰ μακριὰ του καὶ σκελετωμένα χέρια. Ἡ πάλῃ ὁμως εἴταν ἐπιμονὴ καὶ σκληροῖ. Τότε ἦρῆ ἡ μητέρα! Τῶς βάρους στὴ συνείδηση της, πού ἄφησε τὸ παιδί της. Ὡ! τί θλίψες, τί σπαραγμοί!

Σὰν ἦρῆ ὁ γιατρός νὰ κάμῃ τὴ νεκροψία τῆς μικρούλας, ὁ πατέρας δὲν ἤθελε νὰ στέρξῃ, οὔτε ν' ἀφήσῃ νὰ τῆς κάνουν κακὸ μὲ τὰ μντερά ἔκείνα νυστέρια, γιατί γι' αὐτὸν δὲν εἴταν πεθαμένη. Ἀναγκάστηκε ὁμως νὰ παραδεχτῆ, ὁμως ἐννοίωσε μιὰ ἐπιθυμία νὰ δαγκάσῃ καὶ νὰ χτυπήσῃ τὸ γιατρό.

Ἐχτισε στὸν τάφο της ἓνα μνημεῖο καὶ πήγαινε τὸν πρῶτο χρόνον ταχτικὰ κάθε μέρα νὰ τὸ βλέπῃ. Τὸν ἄλλο πῆγε πρὸ ἀριά. Εἶχε πολλὲς δουλειές κι' ὁ καιρὸς ἔτρεχε. Τὸ βάρους τῆς ἡλικίας ἄρχισε νὰ τόνε καμπουριάζῃ, τὰ βήματα γινόντανε πρὸ βαριά κ' ἡ λύπη λιγότευε μὲ τὸν καιρό. Καμιὰ φορὰ ντρέπονταν πού δὲν ἐννοίωθε πιά τὴν ἴδια λύπη, ἔπειτα ἦρχονταν ἡ λησμονησιά. Ἀπόκτησε ἀκόμα δύο κόρες, δὲν εἴταν ὁμως σὰν ἐκείνη πού τόσο ξαφνικὰ εἶχε πετάξῃ, ποτὲ δὲν μποροῦσε ν' ἀντικατασταθῇ.

Ἡ ζωὴ εἴτανε βαριά. Τὸ χρυσάφι ἀνεπαίσθητα εἶχε ἐξαφανισθῆ ἀπὸ τὴ νεαρὴ γυναῖκα, πού ἄλλοτε εἴταν ὁμορφὴ ὅσο καμιὰ. Τὸ χρυσάφι εἶχε ἐξαφανισθῆ κι' ἀπὸ τὰ ἐπιπλα, πού εἴταν ἄλλοτε τόσο δροσερά καὶ τόσο γυαλιστερά. Τὰ παιδιὰ παραμόρφωσαν τὰσημένια δῶρα τοῦ γάμου, κἀνανε μεγάλα τσαγκρονίσματα στο κρεβάτι κ' εἶχαν κουτσάνει τὶς καρτέγες. Τὸ μαλλὶ ἀπὸ τὸν καναπέ καὶ τὸ πιάνο πολλὰ χρόνια δὲν ἀνοίχτηκε. Τὸ τραγοῦδι ἔφυγε ἀπὸ τὶς κραυγὲς τῶν παιδιῶν κ' οἱ φωνές εἶχανε γίνῃ βραχνές. Τὰ μικρὰ ὀνόματα εἶχανε βαλθῆ κατὰ μέρος μὲ τὰ φορέματα τῶν μπεμπέδων, τὰ χὰδια γίνανε σπάνια. Ἀρχίσανε νὰ γεροῦνε καὶ νὰ κουράζονται. Ὁ πατέρας δὲν εἴταν

πιὰ στὰ πόδια τῆς μητέρας, καθότανε στὴν παλιὰ πολυθρόνα του καὶ τὴν ἄφινε νὰ τοῦ φέρνῃ σπῆρτα σὰν ἤθελε νάνάψῃ τὴν πίπα του. Ὁ ἔρωτας καὶ τὸ περιβάλλον ὅλα εἶχανε γεράσει.

Ὅταν ὁ πατέρας ἔγινε πενήντα χρονῶ, ἡ μητέρα πέθανε. Τότε ξαναφανήκανε στὰ μάτια του ὅλα τὰ περασμένα. Ὅταν ἐκείνη ἡ δυστυχισμένη μορφὴ, συντριμμένη ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, στρεβλωμένη ἀπὸ τὴν πάλῃ τοῦ θανάτου, τοποθετήθηκε στὴ γῆ, ἡ κόρη μὲ τὰ δεκατέσσερα χρόνια ξύπνησε στὴ μνήμη του. Ἐκλαψε τότε ἐκείνη πού ἔχασε ἐδῶ καὶ τόσον καιρό, κ' οἱ θλίψες ἔφεραν τὶς τύψεις τῆς συνείδησης. Ἀλλὰ δὲ φάνηκε ποτὲ κακὸς στὴν καλὴ γριὰ μητέρα. κι' αὐτὴ, ἡ κόρη τοῦ σπιτιοῦ τοῦ παπᾶ, πού ποτὲ δὲν τὴν εἶχε καταχτήσει, γιατί κατὰχτησε μονάχα τὴ γυναῖκα τῶν εικοσιτεσσάρω χρονῶ μὲ τὴ δροσιά τὴν καταστραμμένη ἀπὸ τὴ χλώρωση, τοῦ φάνηκε πιστὴ, τὸν εἶχε λατρεύσει! Ἀλήθεια αὐτὴν ἔκλαιε, ἀν κ' ἡ γριὰ μητέρα, ἡ καλὴ της κουζίνα κ' οἱ ἀκούραστες περιποιήσεις της εἶχαν κι' αὐτὲς ἓνα μέρος στὴ θλίψη του. Μὰ ἡ θλίψη του εἴταν ἄλλη. Ἀφότου ἔχασε τὴ γυναῖκα του ἔγινε πρὸ διαχυτικός μὲ τὰ παιδιὰ. Μερικὰ εἶχαν πετάξῃ τώρα ἀπὸ τὴ φωλιά, ἔμεναν ὁμως ἀκόμα στο σπῆτι τὰ ἄλλα. Ἀφοῦ ἓναν ὀλόκληρο χρόνον κούρασε τοὺς φίλους του μὲ βιογραφίες τῆς πεθαμένης, συνέβηκε κάτι ἔχταχο. Εἶδε μιὰ κόρη, μιὰ ξανθούλα δεκαοχτῶ χρονῶ, τὸ πορτραῖτο τῆς γυναίκας του στὰ δεκατέσσερα χρόνια της. Τοῦ φάνηκε σὰν οἰωνὸς τοῦ οὐρανοῦ, πού τὸν ἔλεοῦσε, πού ἤθελε ἐπιτέλους νὰ τοῦ δώσῃ τὴν πρώτη τὴν γυναῖκα. Τὴν ἀγάπησε γιατί τῆς ἔμοιαζε. Ξαναπαντρεύτηκε λοιπὸν. Εἶχε τέλος πάντων τὸ πρῶτο ἀντικείμενο τῆς ἀγάπης του! Ἀλλὰ τὰ παιδιὰ, προπάντων τὰ κορίτσια, ἔδειχναν ἀποστροφή στὴ νέα μητριά. Ντρέπονταν νὰ τὴν κοιτάξουν, τοὺς φαίνονταν πὼς ἡ ἔνωση αὐτὴ εἴτανε μαρῆ. Ἐφυγαν ὅλα ἀπὸ τὸ πατρικὸ σπῆτι καὶ χαθῆκανε μὲς τὸν κόσμον, τὸ καθένα στο δρόμον του.

Εΐταν εὐτυχισμένος! Προπάντων ὁμως εΐταν ὑπερήφανος γιατί μιὰ νέα θέλησε νὰ ἐνωθῆ μαζί του.

—Ξανάνοιωσε, ἔλεγαν οἱ παλιοὶ του φίλοι.

Ἔστερ' ἀπὸ ἓνα χρόνο ἡ κυρία ἔκανε παιδί. Δὲν εΐτανε πιά συνηθισμένος στὴ φωνὴ τῶν παιδιῶν κ' ἤθελε νὰ κοιμᾶται ἤσυχος. Ἡ κυρία ἔκλαψε σὰ μετακομίστηκε στὴν κάμαρα του. Πῶς εἴρισκε τὶς γυναῖκες ὀκληρές! Ἔξω ἀπ' αὐτὸ ἡ νέα ζούλευε τὴν πρώτη. Στὴν ἐποχὴ τῶν ἀρραβίων τους, εἶχε τὴν ἀφέλεια νὰ τῆς πῆ πὼς ἔμοιαζε τῆς πεθαμένης. Τῆς διάβασε μάλιστα τὴν ἐρωτική τους ἀλληλογραφία. Τώρα ποὺ ἔμεινε μονάχη, θυμούνταν πολὺ καλῆτερα ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ προπάντων πὼς εἶχε κληρονομήσει τὰ θωπευτικὰ ὀνόματα τῆς πρώτης. Εΐτανε λοιπὸν ἓνα εἶδος ἀναπληρωτῆ. Αὐτὸ τῆνε θυμῶνε κ' ἔβαλε σ' ἐνέργεια ὅλα τὰ μέσα ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ φανταστῆ γιὰ νὰ τὸν προσελκύσῃ. Ὁ ἄντρας τῆς στὸ τέλος ἐννοίωσε μεγάλη ἀηδία. Ὅταν ἔκανε τὴ σύγκριση στὴ μοναξιά του, ἡ νέα του γυναῖκα νικόντανε σὲ ὅλη τὴ γραμμὴ. Δὲν εΐτανε τόσο γλυκεῖα ὅσο ἡ πρώτη καὶ τοῦ ἐρέθιζε τὰ νεῦρα. Ἄρχισαν ἔπειτα θλιβερὰ ὄνειρα μαζί μὲ τὴ λύπη τῶν παιδιῶν, ποὺ εἶχε διώξει ἀπὸ τὸ πατρικὸ σπίτι. Αἰστάνονταν πὼς εἶχε φερθῆ ἄπιστα στὴ μακαρίτισσα. Ἡ οἰκογενειακὴ του ἐστία δὲν εἶχε πιά θέλητρα γι' αὐτόν. Εἶχε φερθῆ ἀνόητα, μὰ ὅτι ἔγινε δὲν μποροῦσε πιά νὰ ξαναγίνῃ. Ἄρχισε νὰ πηγαίνει στὸ ξενοδοχεῖο κ' ἡ κυρία γένηκε μανιώδης.

—Τὴν εἶχε ἀπατήσει! Εΐταν ἓνας γερομασκαρᾶς, ἀλλὰ θὰ ἔκανε καλὰ νὰ προσέξῃ ἓνας γερογυναϊκᾶς σὰν κι' αὐτόνα δὲν ἔπρεπε νὰ φρίνη τὴ νεαρή του γυναῖκα ὀλομόναχη αὐτὸ μποροῦσε νὰ τοῦ εΐταν πολὺ ἐπικίνδυνο.

—Ἄ! ἀλήθεια! Θὰ τῆς ἔδειχνε λοιπὸν ἂν εΐτανε γερογυναϊκᾶς.

Κάθησε πάλι σπῆτι του, ἀλλ' εΐταν τώρα ἐφρὰ φορὲς χειρότερα. Δὲν ἤθελε νὰ τὴ βοηθῆ τὴ νύχτα νὰ κουνήσῃ τὸ μικρὸ κ' εἶχε τὴν ἀξίωση νὰ μένῃ ὁ μπεμπλὲς μόνος του στὴν κάμαρα τῶν παιδιῶν.

—Εὐχαριστῶ, δὲν εἶχε φερθῆ ἔτσι μὲ τὰ παιδιὰ τῆς πρώτης.

Μαρτυροῦσε ἀπὸ πλήξη. Δυὸ φορὲς φαντάστηκε πὼς ἔβλεπε τὸ φοίνικα νὰ ξαναγεννιέται ἀπὸ τὴν τέφρα τῆς κόρης τῶν δεκατεσσάρω χρονῶ, πρῶτα στὸ κοριτσάκι ποὺ πέθανε, ὕστερα στὴ δεύτερη γυναῖκα του. Στὸ ἐξῆς δὲν ὑπαρχε πιά στὴν καρδιά του παρὰ ἡ πρώτη, ἡ κόρη τοῦ σπιτιοῦ τοῦ παπᾶ, στὴν ἐποχὴ ποὺ βγαίνουν οἱ φρούλες, κάτω ἀπὸ τὴ φιλύρα, μὲς τὸ δάσος, ἔκείνη ποὺ ποτὲ δὲν ἀπόλαψε. Τώρα ποὺ ὁ ἥλιος τῆς ζωῆς του ἄρχισε νὰ βασιλεύῃ, οἱ μέρες του πάντα ὀλιγόστευαν, μόνον πιά τὴν εἰκόνα «τῆς γριᾶς καὶ γλυκειᾶς μαμᾶς» διάκρινε, ποὺ εΐταν τόσο καλὴ γιὰ τὸν καὶ γιὰ τὰ παιδιὰ, ποὺ ποτὲ δὲ γρίνιαζε, ποὺ εΐταν ἄσκημη καὶ καθότανε στὴν κουζίνα καὶ μπάλωνε τὰ δερματένια βρακιά τῶν ἀγοριῶν καὶ τὰ φουστάνια τῶν κοριτσιῶν. Σὰν πέρασε ἡ μέθη τοῦ θριάμβου καὶ τὰ μάτια του ἄνοιξαν ὥστε νὰ δῆ καθαρὰ τὰ πράγματα, ρώτησε τὸν ἴδιο ἑαυτὸ του ἂν ἡ «γριὰ μαμιά» δὲν εΐταν ἀλήθεια ὁ φοίνικας, ποῦχε πετᾶζει τόσο γαλήνιος κι' ὁμορφος ἀπὸ τὴ στάχτη τοῦ πουλιοῦ τῶν δεκατεσσάρω χρονῶ, ἀφοῦ κλώσησε ταῦγά του κ' ἔβγαλε τὸ πούπουλο τοῦ στήθους του γιὰ τὰ πουλάκια του, ποὺ τᾶθρεψε μὲ τὸ αἷμα του ὡς τὴ στιγμή τοῦ θανάτου του.

Πολὺν καιρὸ σὺλλογίστηκε κι' ὅταν στὸ τέλος ἀνάπαψε στὸ προσκέφαλο τὸ δύστυχο κεφάλι του, τὸ κουρασμένο, γιὰ νὰ κοιμηθῆ τὸν αἰώνιο ὕπνο, εἶχε κατορθώσει νὰ πειστῆ πὼς ἔτσι εΐταν τὸ πρᾶμα.

Αὐγουστος Στρίντμπεργ

ΚΡΙΤΙΚᾶ

ΛΕΑΝΤΡΟΥ ΠΑΛΑΜΑ *Τὰ τραγούδια τοῦ Λοριάνου*. Μέσα σὲ μιὰ μικρὴ συλλογὴ καὶ λοτυπωμένη, ἔκλεισε ὁ κ. Λεάντρος Παλαμᾶς, ἓνας ἀπὸ τοὺς πρῶτους νεαροὺς μας ποιητῆς, λίγα του ποιήματα, τὰ περισσότερα ἐντυπώσεις τῆς ξενιτειᾶς. Ὁ στίχος τους εἶναι καλοδολεμένος καὶ ρυθμικός, ποικίλος καὶ στολισμένος μὲ ὠραῖες ποιητικὲς λέξεις. Πνοὴ δυνατὴ δὲ διακρίνω, κάπου-κάπου ἓνας ἀληθινὸς καὶ ἀφικασίδωτος λυρισμὸς σοῦ κεντᾶ βαθιὰ τὴ χορδὴ, ἀλλὰ καὶ κάπου-κάπου σὲ διαθέτει κακὰ ἓνας πεζὸς στίχος. Πρῶτο κακὰ ἀκόμη σὲ διαθέτουμε μερικὲς παραξενιές, ποὺ τώρα τελευταῖα κατάντησαν ἀρρώστια στοὺς νεώτερους μας ποιητῆς. Στὸ ποίημα *Κυριακὲς ἀπαντοῦμε*:

Τὶς Κυριακῆς, τὶς νοσταλγοῦσες Κυριακῆς
καὶ ἄλλοῦ:

Στὴ λευκὴ θλίψη τῶν πεζοδρομίων

Πῶς μποροῦμε νὰ φανταστοῦμε *νοσταλγοῦσες Κυριακῆς* καὶ *λευκὴ θλίψη τῶν πεζοδρομίων*;

Ὁ κ. Λεάντρος Παλαμᾶς, ποὺ εἶναι ἓνας ποιητῆς μὲ μέλλον καὶ νοιώθει τὴν τέχνη περισσότερο ἀπὸ πολλοὺς γεροντότερους του, μᾶς ξαφνίζει καμὴ φορὰ σὰ μιμνῆται ξένους συμβολιστῆς καὶ λέγει λόγου χάρι:

Ζῆ κάποια κόρη, κάποια κόρη, κάποια κόρη,
Μὰ κάποια κόρη πριγκηπέσσα . . .

καί:

Ἀγαπημένη, ἀγαπημένη, ἀγαπημένη

Τί χρειάζεται αὐτὴ ἡ ἀκομψὴ ἐπανάλγηψη; Παραξένευε κι' ἀκόμη ὅταν τὴν ἔκανε ὁ μεγάλος Βερλαίν, ποὺ οἱ στίχοι του ἔχτὸς ποὺ κλειοῦνε μιὰ μαγικὴ μουσικὴ κ' ἓνα ἀνατριχιαστικὸ ρυθμὸ, παριστάνουν καὶ τὶς λεπτότερες ιδέες.

Σ' ἓνα ἄλλο ποίημα ἀπαντῶ τὸ ἐξῆς ἐξᾶστίχο:

Τὰ ὀνὰ καΐκια

Μὲ τὰ βαριά χαλίγια

Ποὺ πλέουν ἀργὰ δουλεντικά πρὸς τὴ Λωζάννη,
Μ' ἐσὲ καΐμέ,
Ξεπροδοῦσαμε
Κι' ἀπ' τοῦ νεροῦ καὶ τοῦ βραδιοῦ μέσα στὴν
[πλάνη.

Γιατί ἐδῶ νὰ μνήσκη κουτσὸ τὸ πρῶτο τρίστίχο;

Ἔξω ἀπὸ τὰ μικρὰ αὐτὰ παραστρατήματα τὰ «Τραγούδια τοῦ Λοριάνου» κλειοῦνε ποιήματα ποὺ διαβάζονται μὲ εὐχαρίστηση καὶ ποὺ δείχνουν πὼς ὁ κ. Λεάντρος Παλαμᾶς θὰ μᾶς γράψῃ μιὰ μέρα πρώτης γραμμῆς στίχους. Ἀπὸ τὰ «Τραγούδια τοῦ Λοριάνου» δημοσιεύω τὸ παρακάτω, ποὺ εἶναι τόσο ἀπλὸ καὶ κρύβει μέσα του τόσο εἰλικρίνεια:

Μιὰν ἀγάπη παλιὰ θὰ θυμηθῶ:

Μάρθα τὴν ἐφωνάζαν Ἀλαρνῶ

Στὸ οἰκοτροφεῖο τὸ παλιὸ ποὺ ἀσάλευτο κοι-
[τοῦσε

Κοιτὰ στὸν ποταμὸ τὸ Ροδανὸ

Ἡ Μάρθα, ἀφρόντιστη μαθήτρα καίτοι
[κοῦσε.

Κι' ἀνήλικοι γιατί ἴμαστε κι' οἱ δυὸ,

Ξενητεμένοι, δίχως συντροφιά,

Μὲς τῆς πολὺτροπῆς ζωῆς τὸν ἄμαθο τὸ
[ράλο,

Εἶπαμε τὴ μικρὴ μας τὴν καρδιά

Σ' ἔρωτα μέσα νὰ ταιριάζουμε μεγάλο.

Κι' ἀκόμα—πόσος πέρασε καιρὸς!—

Τὰ πηδηχτὰ τακούνια τῆς θωροῦ,

Νὰ νὰ τὰ γροικῶσθὰ μαρμαρένια πεζοδρομία
[ἀπάνω

Νὰ σέρνουνε τὸν ξύλινο χορδὸ

Κάτου ἀπ' τὸ κοριτσέιο βῆμα τῆς τὸ πλάνο.

Πήγαινε—πόσος πέρασε καιρὸς!—

Στ' ἀκρόλιμνο τὴν κάθε Κυριακὴ

Καὶ πίσω πάντα γύριζε νὰ ἰδῆ μὴν τὴ ζυ-
[γόνω

Γιατί ἴταν μιὰ μαθήτρα ἀπλοϊκὴ

Κι' ἄκακα λόγιαζε τὸν ποητὸν τὸν πόνο.

Γέριζε πίσω πάντα γιὰ νὰ ἰδῆ

Κ' ἔτριχε τὶς μικρὲς μικρὲς ματιῆς

Ποῦ μέσα του νοήματα κρατούσανε μεγάλα...
 Τοῦ ἀπέραντου ἔρωτα πόσες φορές
 Ρουφήξιμ' ἔτσι τὴ μικρότερη τὴ στάλα!
 Στὸν τόπο σου νὰ γύρισες καὶ σὺ
 Τώρα; Δὲ σὲ ξεχνῶ, δὲ σὲ ξεχνῶ,
 Μαθήτρα παιδικότροπη, διαβτικὴ ἀγαπούλα,
 Ὡ Μάρθα, Μάρθα, Μάρθα μου Ἀλασῶ
 Ποῦ μοῦ ξυπνᾷς τὴν πρώτη ἀφάνιαστη τρα-
 μούλα.

Γιάννος Γαρυπῆς

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΣΤΡΙΝΤΜΠΕΡΓ

Μὲ τὸ θάνατο τοῦ Αὐγούστου Στρίντμπεργ, χάνει ἡ παγκόσμια φιλολογία ἓνα ἀπὸ τοὺς πιὸ δυνατούς τῆς ἀντιπρόσωπους καὶ καλλιεργητές, καὶ ἡ σουηδικὴ τὸ ἀστέρι τῆς. Πνεῦμα ἀνήσυχο καὶ παρατηρητικὸ, ψυχολογικὸ καὶ φιλοσοφικὸ, μπῆκε στὰ βάθια τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ ὅπως ὁ Ζολᾶ βρῆκε τὶς κακίες του καὶ τὶς χτύπησε μὲ τὸν ἀγριώτερο καὶ βιαιότερο τρόπο. Μιὰ ἀπὸ τὶς φοβερώτερες κακίες θεώρησε τὸν ἐγωϊσμό τῆς γυναικὸς νὰ θέλῃ νὰ φανῇ μεταλήτερη ἀπὸ τὸν ἄντρα χωρὶς νὰ ἔχη τὰ προσόντα καὶ νὰ γίνεται μάλιστα ἐμπόδιο στὴ φυσικὴ του πρόοδο καὶ ἀνάπτυξη. Καὶ χτύπησε τὴ γυναῖκα, ἂν ὄχι πάντα δικαιολογημένα—καμὶά φορὰ ἀρνητικὰ—μὲ ὅλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς του καὶ τὴ δύναμη αὐτῆ τῆ μεγά- λωνε ἢ ἀσύλληπτη του τέχνη. Ποῦ ὀπαδὸς τοῦ Ζολᾶ, νατουραλιστῆς, ποῦ νικσειστής, ποῦ συμβολιστῆς, ποῦ ρομαντικὸς, ποῦ σοσιαλιστῆς, ποῦ μιμητῆς τῆς τεχντροπίας τοῦ Ἀμερικανοῦ Πόε, ὁ Στρίντμπεργ εἶτανε περισσότερο τεχνίτης ἢ φιλόσοφος. Παρατηρητῆς τῆς ψυχῆς καὶ προπάντων τῆς γυναικειᾶς, ποῦ τὶς περισσότερες ἴσως φορές τὴν ἔβλεπε μὲ φακό, ποῦ εἶχε κατασκευάσει ἢ δυστυχησμένη του ζωῆ καὶ ἢ κακὴ ἐπίδραση τῆς γυναικὸς στὸν κοινωνικὸ του βίος. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ ὀργανισμοῦ εἶταν ἓνα καθρέφτισμα τοῦ κοινωνικοῦ τοῦ ὀργανισμοῦ. Ὁ πρῶτος παρακολουθεῖ τὸ δεύτερο

σὲ ὅλες του τὶς φάσεις. Καὶ γι' αὐτὸ σ' ὀλόκληρο τὸ ἔργο του τότε βλέπουμε ἐκδικητὴ τοῦ ἀδικημένου τάχα ἀνδρικοῦ φύλου. Καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐκδίκησης του εἶναι νὰ ἐξετελίσῃ τὴ γυναῖκα, παρουσιάζοντάς την μὲ τὰ πιὸ μαῦρα καὶ τὰ πιὸ ἀπαίσια χρώματα. Ἡ Λάουρα στὸν «Πατέρα» ποῦ δημοσιεύτηκε στὸ δεύτερο τόμο τῶν Χρονικῶν, εἶναι τὸ ἰδανικὸ τῆς σκληρότητας, κατακρουεῖ τὸν ἄντρα τῆς, τὸν Ἰλαρχο, χωρὶς νὰ νοιώσῃ τίποτ' ἄλλο, παρὰ μόνον τὴν ἱκανοποίησιν τῆς γυναικειᾶς τῆς ψυχῆς. Ἡ Τζούλια στὴ «Δεσποινίδα Τζούλια» εἶναι ἡ γυναῖκα ποῦ πέφτει στὸ βόρβορο, γιὰτὶ ἔτσι τὸ θέλει ἡ ψυχὴ τῆς καὶ τὸ ταπεινὸ κατασκευάσμα τῆς. Ὁ Στρίντμπεργ κατάτρεξε τὴ χειραφέτηση τῶν γυναικῶν μὲ τὸν πιὸ βίαιο τρόπο, τὸν πιὸ ἐξυθριστικόν. Γι' αὐτὸ πῆγε στὸ δικαστήριον, ἀθώωθηκε ὅμως γιὰτὶ ὑποστήριξε μιὰ ἰδέαν, ποῦ εἶναι ἀκόμη σήμερα κοινωνικὸς θεσμός: ἡ γυναῖκα πρέπει νὰ εἶναι γυναῖκα καὶ νὰ περιορίζεται ἀποκλειστικὰ στὰ καθήκοντα τῆς. Πέραν ἀπὸ τὰ καθήκοντα τῆς ἡ γυναῖκα εἶναι παρεκτροπῆ.

Ὁ Στρίντμπεργ, ὁ πιὸ παραγωγικὸς τῶν Σκανδιναυῶν λογογράφων, ἀποτελοῦσε μαζί μὲ τὸν Ἴψεν καὶ τὸ Μπιέρσον τὴν τραγικὴν τριάδα τῶν ψυχρῶν χωρῶν, ποῦ μὲ τὰ τρία αὐτὰ ἀστέρια τῆς τέχνης ἐπιδράσανε στὸ λοιπὸ κόσμον ἔντονα. Ἡ τριάδα αὐτῆ, ὄχι τόσο μὲ τὴ φιλοσοφικὴ τῆς ροπῆς, ὅσο μὲ τὴ λεπτότητα ἐπεξεργασμένη καὶ κανονικὴ τῆς τέχνης, ἔχει καταπλήξει καὶ θαμπώσει τὸν κόσμον. Καὶ στὸ θέατρο, προπάντων σ' αὐτό, ἔδωσε ἓνα νέο τραγικὸ φῶσφημα, ποῦ τὸ μιμήθηκε ὀλόκληρος κόσμος δραματικῶν λογογράφων. Ἡ μεγαλήτερη ἀξία τοῦ ἔργου τοῦ Στρίντμπεργ βρίσκεται στὴ δραματικὴ του δημιουργία, ποῦ μπορεῖ κανεὶς νὰ πῇ ὁ συγγραφεὺς τῆς «Δεσποινίδας Τζούλιας» ἔδωκε σ' αὐτὴ τὸν τελειότερον τύπον τῆς τέχνης του.

Ἡ ζωὴ τοῦ Στρίντμπεργ ὑπῆρξε πολὺ δυστυχημένη. Γεννήθηκε στὴ Στοχόλμη στὸ

1849. Φοίτησε στὸ πανεπιστήμιον τῆς Οὐφφαλ, ἀλλὰ δὲν εἶχε τὰ μέσα νὰ πάρῃ τὸ δίπλωμα του καὶ ἀναγκάστηκε νὰ γίνῃ ἐσωτερικὸς προγυμναστής σὲνα Λύκειον. Δὲν μπόρεσε ὅμως ἐκεῖ νὰ μείνῃ πολλὸν καιρὸ. Τότε τραβοῦσε ἡ φιλολογικὴ δημιουργία. Δυὸ χρόνια κατέγινε μὲ τὴ δημοσιογραφία. Ἐγραφε σὲ διάφορες ἐφημερίδες. Ἀπὸ τότε ἔγραφε πολλὰ δραματικὰ καὶ ἄλλα ἔργα. Στὸ 1874 διορίστηκε ὑποβιβλιοθηκᾶριος. Στὸ 1882 τύπωσε τὸ «Καινούριον Βασίλειον». Μὲ τὸ ἔργο του αὐτὸ πείραζε ὀνομαστικὰ πολλὰ γνωστὰ πρόσωπα καὶ γι' αὐτὸ κίνησε ἐναντίον του τὴν ὀργὴν πολλῶν καθὼς καὶ τῶν φιλολογικῶν του ἐχθρῶν. Ὁ Στρίντμπεργ ἀναγκάστηκε νὰ ταξειδέψῃ. Περιηγήθηκε πολλὰ μέρη τῆς Εὐρώπης καὶ γύρισε στὴν πατρίδα του γιὰ νὰ παρευρεθῇ στὴ δίκη ποῦ κίνησαν ἐναντίον του ἐξαιτίας τῶν διηγημάτων του «Οἱ παντρεμένοι». Ἡ δίκη αὐτὴ ἔκανε τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦ Στρίντμπεργ δημοτικὸν καὶ διαδόστηκε πολὺ. Ἄν καὶ τρομερὸς μισογύνης, ἀγάπησε μιὰ νέα καὶ παντρεύτηκε. Ὑστερα ἀπὸ λίγα χρόνια τὴν ἐχώρησε ὅμως καὶ ζοῦσε μὲ τὰ παιδιὰ του μονάχος. Τὰ ὀικονομικὰ του εἶταν πάντα στενάχωρα. Δὲν εἶχε τὰ ἀπαιτούμενα ἔξοδα νὰ ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τὴν ἐξοχὴ καὶ νὰ κἀνῃ κ' ἓνα ταξίδιον στὴ Γερμανία, ποῦ τὸν προσκαλοῦσαν οἱ φίλοι του. Οἱ δανειστὲς του τὸν ἐπέεζαν. Τὰ ἔργα του δὲν τὰ δεχόταν κανένα θέατρο, γιὰτὶ οἱ ἐχθροὶ του θὰ τὰ πολεμοῦσαν καὶ θὰ διατυμπάνιζαν πῶς προσβάλλεται ἡ ἠθικὴ: Γιὰ νὰ ζήσῃ λοιπὸν ἔκανε τὸ ζωγράφον. Οἱ συμπατριῶτες του γελοῦσαν μὲ τὴν κατάστασιν του καὶ ἂν δὲν εἶχε παιδιὰ θὰ αὐτοχτονοῦσε. Ἐτσι ἔζησε ὁ μέγας συγγραφεὺς καὶ ἔτσι ἐχτιμήθηκε ἀπὸ τὴν πατρίδα του ὡς τὶς τελευταῖες του μέρες. Στὸ σῶσιμον τῶν ἡμερῶν του ἄρχισε ν' ἀνεβαίνῃ στὴν ἐχτίμησιν τοῦ κόσμου καὶ νὰ διορθῶνουνται τὰ ὀικονομικὰ του. Γέννηκε γι' αὐτὸν ἔθνικὸς ἔρανος δταν γιόρταζε τὴν 63ετηρίδα του. Ὅλα τὰ θεάτρα τότε ἐπαιζαν

τὰ ἔργα του γιὰ νὰ μαζευτῇ κάμποσον χρήμα γιὰ τὸν ἀδικημένον συγγραφεῖαν. Ὁ Στρίντμπεργ ὅμως δὲν μποροῦσε νὰ χαρῇ τὰ καλὰ ποῦ τοῦ πρόσφεραν. Ἀρρώστια βίαια τὸν εἶχε κατάκοιτον. Ὅταν τὰ πλήθη ἀναγνώρισαν τὴ μεγάλη ἀξία τοῦ συμπατριώτη τους καὶ μετανοιωμένα θαρρεῖς περνοῦσαν κάτω ἀπὸ τὸ σπιτι του καὶ ζητωκραυγάζανε, ἐκεῖνος μόλις μπόρεσε νὰ βγῇ στὸν ἐξώστη μαζί μὲ τὰ παιδιὰ του, καὶ μὲ τὶς λίγες δυνάμεις του ποῦ ἔφευγαν νὰ ἀπολύσῃ τὴν ὕστερη καίριωνική χαρὰ. Μόλις πρόφτασε νὰ εἰπῇ πῶς τὸ ἔργο του ἐπιβλήθηκε καὶ ἐχτιμήθηκε. Καὶ πέθανε τὸν περασμένον μῆνα παρηγορημένος. Ὁ Στρίντμπεργ, καλλιέργησε ὄλα τὰ εἶδη τῆς λογοτεχνίας. Τὰ ἔργα του εἶναι τὰ ἑξῆς: «A. Rome», δράμα ποῦ παίχτηκε στὸ 1870. «Ἐρμιόνη» τραγωδία μὲ 5 πράξεις. «Προγραμμένος» ἐπίσης τραγωδία, Ἀρνησθήσκος» δράμα. Στὰ 1879 τύπωσε ἓνα μυθιστόρημα, «Τὴν κόκκινη κάμαρα» ποῦ καυτηρίαζε μὲ τὸ βιαιότερον τρόπο τὴν κοινωνία, καὶ ἔδραζε τὸ ρεαλισμὸν στὴ φιλολογία τῆς Σουηδίας. Τὸ ἔργο αὐτὸ χτυπήθηκε πολὺ, ἀλλὰ ἐχτιμήθηκε ἀπὸ τοὺς λίγους. «Μαίτρ Ὀλφ» τραγωδία. Τὸ «Μυστικὸν τοῦ Ζιλλέ» ποῦ παίχτηκε στὰ 1882. «Ἡ γυναῖκα τοῦ Ρέγκς». «Τὸ βασίλειον». Στὰ 1884 «Οἱ παντρεμένοι» διηγήματα, «Τύψη συνείδησης», μυθιστόρημα «Οἱ κάτοικοι τοῦ Χέμσο» συλλογὴ ἀπὸ διηγήματα, «Tshandala», μυθιστόρημα στὰ 1887. «Ὁ πατέρας» δράμα. Στὰ 1888 «Οἱ Σύντροφοι» καὶ ἡ «Δεσποινίδα Τζούλια». Τὸ δράμα αὐτὸ εἶναι τὸ ἀριστούργημα τοῦ Στρίντμπεργ. Στὰ 1889 «Ὁ πιστωτῆς» «Τὸ ταξίδιον τοῦ Πέτρου Μπονέρ», «Τὰ κλειδιά τοῦ οὐρανοῦ», «Ὁ Παρίας» «Σιμόν» «Ἡ δυνατώτερη ἀπὸ τὶς δύο». Τὰ «Advent» τὸ «Medsommar» τὸ «Πάσχα» ὁ «Νεκρικὸς χορὸς» καὶ ἄλλα.

ΤΑ ΑΓΡΙΟΛΛΟΥΔΑ

Ὁ κ. Εὐγένιος Κλεμάν ἔστειλε τὴν παρακάτω κριτική ἐπιστολή στὸν ποιητὴ Ν. Σαντοριναῖο, γιὰ τὸ γνωστὸ ποιητικὸ του ἔργο τὰ «Αἰριολλούδα»

Κύριε Νίκο Σαντοριναῖε

Ἡ νωπὴ καὶ μυρωμένη ἀνοδοδέσμη τῶν «ΑΓΡΙΟΛΛΟΥΔΩΝ» σας ἤρθε καὶ μὲ βρήκε στὴν ἐξοχὴ ἔπου ἀναπαύομαι τὶς θερινὲς ἡμέρες. Ἦμουν αὐτὸ περιθάλλον ἀρμονικώτατο γιὰ νὰ ἀναπνεύσω τὴν εὐωδία καὶ νὰ ἀπολάψω τὰ χρώματα. Κι' ἔτσι θὰ σὰς ἔλεγα εὐχαριστώντας σας, πὼς ἐδοκίμασα γεμάτα ὄλη τὴν χάρη τὴν σύγχρονα πρωτόγονη καὶ λεπτή.

Ἐλπίζω -μου γράφατε- ὅτι ἴσως νὰ διαθέσετε μία-ἄς εἶναι μία κλασικὴ γραμμὴ στὶς ζωγραφιές, στὶς τοποθεσίες καὶ στὰ αἰσθήματα τὰ φυσιολατρικά, πὸ προσπάθησα νὰ περιγράψω. Ἐπιτρέψατε μου νὰ σὰς βεβαιώσω πὼς ἡ ἐλπίδα σας ἦτανε πολὺ μετριόφρονη, καὶ πὼς ἀρκετὰ ποιήματα τῆς μικρῆς συλλογῆς σας μποροῦνε σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη μου νὰ παραβληθοῦν μὲ τὰ πιὸ ὁμορφα τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνθολογίας. Μὲ μερικὲς γραμμὲς ζωγραφίζετε μιὰν εἰκόνα τέλεια, γιὰτι ξέρετε νὰ διαλέξετε τὴν οὐσιώδη λεπτομέρεια καὶ χαρακτηριστικὴ μὲ λίγες λέξεις ἐκφράζετε μιὰν ἰδέα, ἓνα αἶσθημα πὸ ἐνσαρκώνονται καὶ ἐντυπώνονται στὴν ψυχὴ ἐκείνου πὸ σὰς διαβάσει. Κινεῖτε καὶ συγκινεῖτε τὴν καρδιά καὶ τὴ φαντασία μετὸς ἀκοντισμοῦ σας καὶ ἡ συμφωνία ἀναδίνεται μόνη τῆς μέσα στὸ νόημα καὶ πνεῦμα πὸ ζωηρεύετε στὰ ποιήματά σας. Τὰ ποιήματα πὸ μ' ἀρέσανε εἶναι:

Στὶς «Αὐγῆς καὶ τοῦ δειλινοῦ», τὸ II εἰκόνα πὸ τὴν εἶδατε καλὰ καὶ τὴν περιγράψατε καλύτερα ὡς βουκολικὸ ἐξαίρετο, II ποίημα γεμάτο γλυκεῖα μελαγχολία πὸ ἐμπνέει ἡ ἡρεμὴ φύση στὴ λιγύζωη ὑπαρξῆ τοῦ ἀνθρώπου, VIII ὠραία εἰδυλιακὴ ζωγραφιὰ ἔπου σὲ ἀρμονικοῦς στί-

χους συνδιάζεται τὸ ἀποκλειστικὰ κλασικὸ μὲ μιὰν παθιάρικη εὐαισθησία σύγχρονη.

Στὰ «Μονόφυλλα» τὸ VI ἀθώστατο ἐσωτερικὸ τῆς φτωχούλας κοπέλας πὸ ράθει τὶς νύχτες τὰ προικιά τῆς στὸ φῶς τοῦ λύχνου. VIII ἔρμητικὴ σαρκικὴ λαχτάρα τῶν παλληκαρῶν σὰν δοῦνε μιὰ καλοκαμωμένη κοπέλα νὰ σφουγγαρίζει τὰ σκαλιά. Πολὺ ζωηρὸ κι' ἀσήκικο θυμίζει ὡς σύλληψη καὶ ἐχτέλεση ἓνα δυὸ ποιήματα τοῦ «Ταμπουρὰ καὶ Κόπανου» τοῦ κ. Α. Πάλλη.

Στὶς «Θαλασσιές» V Ὁραῖο σονέτο μὲ συμβολισμὸ πολὺ ἐκφραστικὸ... Ὁ Μόλυθος IV Τρεῖς ὠραίες στροφές γιὰ τὰ λευκὰ πανιά τῶν καραβιῶν.

«Ἀπρίλης» χαριτωμένο ποίημα πὸ θυμίζει τὴν γλυκεῖα ὠδὴ τοῦ Ronsard, Mignon, allons voir si la rose etc...

Στὰ «Νυχτολούλουδα» καὶ τὰ τρία ποιήματα μὸ φαίνονται πολὺ ὁμορφα, μὰ προπάντων τὸ II τὸ ἔποισον κλείνει τὸ βαρὺ καὶ βαθὺ αἶσθημα ἐμπρὸς στὰ ὄνειρα καὶ τὰ πάθη τῶν περασμένων πὸ πέθαναν καὶ τὰ ὅποια ἀναστήνουνται γιὰ λίγες στιγμὲς στὴν ἐνθύμηση καὶ πάλι χάνονται στὸ κενὸ ἀφίνοντας πτωθὲ τους μόνο μάταιες λύπες.

Ὁ «Ἐργάτης» ἰδεαλισμὸς τῆς ἐνέργειας τοῦ ἐργάτη πὸ δημιουργεῖ σὲ ρυθμὸ πρωτόγονο καὶ ὑπερήφανα ἀψηλόπρεπο.

Σχεδὸν ὅλα τὰ ποιήματά σας παρουσιάζουν κάποιαν πρωτοτυπία στὴ σκέψη καὶ στὴν ἐκφραση. Ὡστόσο ἔχει μερικὰ ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἀρκετὰ κοινὰ (banales). Ἄλλα πάλι ὅπως τὸ (II) καὶ τὸ (IV) στὰ «Μονόφυλλα» μ' ἓνα συμβολισμὸ ἀδέβαιο καὶ συγχιζόμενο χωρὶς μεγάλο νόημα καὶ σκοτεινὰ.

Ἐπιτρέψατέ μου νὰ προστέσω καὶ μιὰ συμβουλή. Προσπαθήσετε τώρα νὰ δώσετε στὴν ἐμπνευση σας περισσότερὴν ἀφθονία καὶ ἀνάπτυξη καὶ θὰ δεῖτε τότε μὲ περισσότερην αἶσθηση τὰ θαυμάσια, τὶς σχέσεις καὶ τὶς ἀντίθετες πὸ ὑπάρχουν ἀνάμεσα στὴν ἐξωτερικὴ φύση καὶ στὴν ἀνθρώπινη ζωή.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ

⊞ Η ΑΡΕΤΗ ⊞

—Τί ἔχεις κόρη μου καὶ κλαῖς καὶ βαρυστένα
[στενάξεις] σένα ν' τὰ ρούχα σου καλὰ καὶ τὰ μεταξωτά σου
—Φωτιά νὰ φάη τὰ ρούχα μου καὶ τὰ μεταξωτά μου
δ' ἀγαπὸς μὸ πάντησε μὲ τὰ κακὰ χαμπαρία
—ἐγὼ κόρη παντρεύομαι, τὴν Κεριακὴν
[βλογοῦμαι] κι' ἄ θέλῃς καὶ περηφανῆς κουμπάρα μὸ
[θὰ γείνης] Τρεῖς μέρες ἐστολίζονταν τρεῖς νύχτες τρεῖς
[ἡμέρες] βάζει τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι
[στήθη] τὴν ὄχετρα τὴν πετσιλὴ βάζει γαῖτανο-
[φρύδι] κινάει νὰ πᾶ στὴν ἐκκλησιά νὰ πάη νὰ στεφανώση
[φανώση] Ἐωθιὲς τὴν πᾶν ἀπὸ μπροστά, νεράιδες ἀπὸ
[πίσω] καὶ μὲς τὴ μέση ἡ Ἀρετὴ σὰν στραπτερό
[ρουμπίνι] Σὰ ζύγωσε στὴν ἐκκλησιά, σκύφτει καὶ
[μπαίνει μέσα] Παπᾶς τὴν εἶδε κι' ἐσφαλλε, διάκος κι' ἀπο-
[σβολώθη] καὶ τὰ μικρὰ διακόπουλα ἐχάσαν τὰ χαρτιά τους
—Ψάλλε παπᾶ σὰν ποῦσαλλες διάκο καὶ
[καλανάρια] καὶ σεῖς μικρὰ διακόπουλα εὐρήτε τὰ
[χαρτιά σας] **Γαμπρὸς**—παπᾶ κι' ἂν χριστιανὸς κι' ἂν
[εἶσαι βαφτισμένος] παράμερα τὰ στέφανα δάλλετα τῆς κουμπάρας.
Νύφη—ἄντε μᾶνα νὰ φύγομε κι' ἄντε νὰ
[πᾶ διαβοῦμε] κι' ἐγὼ τῶδα στὸν ὕπνο μου, στὴν ὕπνο-
[φαντασί μου] χρυσὸν ἀητὸ μὸ δώσανε καὶ πάλι πῆραν
[μου τον]

(Ἐκ τῆς συλλογῆς μου)

B. M. Κοινοῦδης

Προσεύχομαι καλὰ διὰ τὸ φιλολογικὸν μέλλον σας ἔπου εὐρίσκειται στὴν Αὐγὴ τοῦ καὶ μᾶς ὑπόσχεται ὠραιότατην ἡμέρα.

Δεχθεῖτε Κύριε μαζὺ μὲ τὰ συγχαρητήριά μου τὴ βεβαίωση τῆς ἐχτίμησής μου.

Eng Clement
prof au Lycée de Nice

ΣΤΙΧΟΙ

I

Τὸ φαρμάκι πὸ μὲ χέρια μὲ κερνῆς ἀφρο-
[πλασμένα] Ὡς τὴν ὑστερὴν τὸ πίνω καὶ πικρὴ σταλα-
[ματιά] Μὲ χαμόγελο στὰ χεῖλη, μὲ τὸ νοῦ τρελλὸ
[γιὰ σένα] Καὶ μ' ὀλόχαση ματιά.

Δὸς μου κι' ἄλλο! Σὲ λατρεύω! Θὰ τὸ πιῶ
[χωρὶς μιλιὰ] Ἡ ζωὴ πὸ μὲ γυρεύεις εἶτανε, ξανθὴ
[δική σου] Μὲ τὴν χάρισαν μὰ μέρα τὰ γλυκά σου τὰ
[φιλιὰ] Πάρ' τὴν, ἀφοῦ θέλεις, πῖσον.

Κι' ἂν τὰ μάτια μου κλαμμένα δῆς τὴν ὥρα
[τὴν στερονή μου] Μὴ θαροεῖς πὼς ἡ ψυχὴ μου γιὰ τὴν τύχη τῆς
[πανεῖ] Κλαίω πὸν καρδιὰ δὲν θὰ ἔβρη ἄλληνα σὰν
[τὴ δική μου] Καὶ θὰ μείνης ὀρφανή!

A. Πράσιος

ΔΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΞΕΝΑ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Ο Έκπαιδευτικός Όμιλος προκηρύχνει διαγωνισμό για άλφαβητάριο. Δημοσιεύουμε τους όρους του για να γίνουν γνωστοί και σε κείνους από τους πολίτες που θα θελήσουν να πάρουν μέρος :

1) Το Άλφαβητάριο πρέπει να έχει όλη την αγνωστική ύλη του πρώτου χρόνου, δηλ. το δεύτερό του μέρος να το αποτελούν παραμυθία και διηγήματα και ποιημάτια για τα παιδιά. 2) Πρέπει να διδάσκει σύγγραμα διάβασμα και γράψιμο. 3) Ο καθένας που θα γράψει, είναι λεύτερος να ακολουθήσει οποιαδήποτε από τις νεώτερες μέθοδες της πρώτης ανάγνωσης θέλει, μπορεί ακόμα να προτείνει και δική του. Μόνο η μέθοδο του γραμματισμού είναι απαράδεκτη. 4) Το περιεχόμενο του βιβλίου, ακόμα και οι μικρές φρασούλες που θα διαβάζονται άρχη άρχη, πρέπει να έχουν κάποιο νόημα, ενότητα και ενδιαφέρον για τα παιδιά και να σχηματίζονται γρήγορα μικρά διηγήματα. 5) Η γλώσσα που θα διδαχτεί όχι μόνο με το Άλφαβητάριο παρά και σ' όλο το δημοτικό σχολείο είναι η κ ο ι ν η ό μ ι λ ο υ μ έ ν η. Κι' απ' αυτή πρέπει να είναι παρμένο όλο το υλικό του βιβλίου. Κάθε είδος χειραγώγηση του παιδιού προς κάποια κ α θ α ρ ι σ μ έ ν η ή δι ο ρ θ ω μ έ ν η τάχα γλώσσα αποκλείεται, καθώς και τα διαλεκτικά στοιχεία. Το μόνο διόρθωμα παιδικής γλώσσας, που έχει να κάνει ή πρώτη γλωσσική διδασκαλία, είναι να διδάσκει την πανελλήνια προφορά των λέξεων αντί της διαλεκτικής, δηλ. το πτάμ, θα μάθη το παιδί να το λέη ποτάμι, το σκλί, σκλί, τα κτσά, κουνιά. Τίποτε άλλο. 6) Τα χειρόγραφα πρέπει να σταλθούν στα γραφεία του Έκπ. Όμιλου, δδός Λέκα 4 ως την 31 Δεκεμβρίου 1912. Κάθε χειρόγραφο να διακρίνεται με κάποιο ρητό ή άλλο σημάδι, που να υπάρχει και στο σφραγισμένο φάκελλο με τόνομα του συγγραφέα. 7) Τα άλφαβητάρια θα κρίνουν επιτροπή από ειδικούς. Τα όνόματά τους θα δημοσιευθούν το Γεννάριον του 1913. 8) Στο συγγραφέα του βιβλίου, που θα βραβευτεί, θα δοθούν χίλιες δραχ. Το βιβλίο του θα τυπωθή καλλιτεχνικά με έξοδο του Όμιλου. Ο συγγραφέας θα έχει ακόμα 50 0) από τα καθαρά κέρδη όσο πουλιέται το βιβλίο.

ΞΕΝΑ ΠΑΡΑΣΗΜΟ

Στις αρχές του Μάη ο «Ταχυδρόμος» μας δίνει τη σπουδαία είδηση πως ο καθηγητής της Μ. του Γένους Σχολής κ. Β. Μυστακίδης, πήρε παράσημο από την Έλλ. Κυβέρνηση. Ίδου πως γράφει την είδηση. «Ευχαρίστως αναγγέλλομεν ότι ο έλλογιμώτατος κ. Β. Μυστακίδης, ο πολυμαθής καθηγητής της Μ. του Γένους Σχολής και υποδιευθυντής του ένταυθα αυτοκρατορικού Μουσείου, έτυχε της ύψηλης τιμής να παρασημοφορηθή υπό της έλλ. Κυβερνήσεως διά του χρυσού Σταυρού του Τάγματος του Σωτήρος.»

Για να επιβεβαιώσουμε κ' έμεις την πολυμάθεια του κ. Μυστακίδη και για να αποδείξουμε πόσο δίκαια καμιά φορά ή έλλ. Κυβέρνηση μοιράζει παράσημα, δημοσιεύουμε μερικές σοφές φράσεις του κ. Καθηγητή, που τις δανειζόμαστε από τα μαθήματα του στη μεγαλονόματη σχολή. Τις φράσεις αυτές είχε την καλωσύνη να μας στείλει κάποιος από τους μαθητές του. «Ο Κάρολος έζησε μέχρι του θανάτου του». (Παραπάνω δυστυχώς δεν μπόρεσε να ζήσει). «...έγένετο έρμαιον Τούρκων πειρατών κορσάρων». (Υπάρχουν και πειρατές που δεν είναι κορσάροι). «Ο αυτοκράτωρ μετά διετή άπουσίαν επέστρεψεν εις το Βυζάντιον μάλλον άπογοητευμένος, διότι πάντες οι έν Κων/πόλει διηρωτώντο όποϊον τό όφελος». (Γι' αυτό έτέστρεψε μάλλον άπογοητευμένος;) «Ο Σουλτάνος διέταξε να όρύξουν ύπονόμους και γενικην έφοδον» (Να όρύξουν και γενικην έφοδον;) «Έγένετο φωταψία έν τε τῷ στρατῷ και τῷ στρατοπέδῳ». «Ο κώδηξ ούτος ήτο ό πληρέστερος, διότι απέβλεπεν εις όλους τους κλάδους αυτού». «Τό ισπανικόν τάληρον είναι εικοσάφραγον, τουλάχιστον είναι δηλ. τετράκις φράγον». «Δέν εισήρχετο λέξις τις εις την γλώσσαν των». (Ο κ. καθηγητής μ' αυτό έννοει· δεν έβγαινε λέξη από τό στόμα τους). «Τό τραύμα κατέπαυσεν έν Παρισίοις». (Καταπαύει τό τραύμα;) «...λαμπρά χρήματα έλαβε». (Μήπως μ' αυτό θέλει να πη· καλούς παράδες πήρε;) «Η Σαβοΐα εκχωρεί την Σικελίαν αντί της Σαρδηνίας μετά του αυτοκράτορος» (Έξεχώρησε λοιπόν και τον αυτοκράτορα; Να ένα πρωτόφανο πράγμα στην ιστορία). «Οι Γάλλοι ήσαν έρημητικώτατα κλεισμένοι έν Παρισίοις υπό των Γερμανών».

«Ο Εύξεινος Πόντος, όστις ήτο θάλασσα τουρκική και στενή έγένετο έκτοτε έλευθεροπολία». «...άπ' αυτών θα έξήρταται τά πάντα». «...και ή Άγγλία και ή Γερμανία και ή Ίταλία, τά βόρεια νησιωτικά κράτη δηλ.». (Νομίζουμε πως ό κ. Μυστακίδης έγραψε και γεωγραφία. Μπράβο του!) «...έγένετο κύριος όλης σχεδόν της ήμισείας χώρας, τό όποϊον νεύει προς την Γαλλιαν».

Τά λίγα αυτά από τά πολλά δείγματα της πολυμαθείας του κ. Μυστακίδη, ββαιώνουν πως ό άνθρωπος πολύ δίκαια πήρε τό παράσημο του Σωτήρος. Μαζί με τά μαργαριτάρια αυτά μας στείλανε και τά έξηξ, που άνήκουνε σε άλλο αξιο καθηγητή της μεγαλονόματης σχολής. «Ο άηρ ό γρονθοκοπών τας κορυφάς των δένδρων και ρίπτων τά φύλλα εις τας δεξαμενάς των άμπέλων». «Δέν θα γίνης άφικόμετος εις τό χειλος της έννοίας, εάν δεν γίνης τελειώσας τας μελέτας σου». «Πίνον τό σεμπέτιον της μαρτυρίας σου».

ΤΖΟΒΑΝΗ ΠΑΣΚΟΛΗ

Τόν περασμένο μήνα πέθανε ό Ίταλός ποιητής Τζοβάνη Πάσκολη. Εΐτανε από τους καλύτερους και νεώτερους Ίταλούς ποιητές και λογαριάζεται ισότιμος του Δανούντιο. Την πρώτη του εμφάνιση έκανε ό Πάσκολη στα 1892 με την ποιητική συλλογή *Mystica*.

ΞΕΝΑ ΜΟΝΤΕΛΟ

Ο κ. Λέων Σεσέ σένα άρθρο του στο «Μερκουρήντε Φράνς», μας λέει ποιό εΐτανε τό μοντέλο, που χρησίμευσε στο γλύπτη Δαβίδ ντ' Αντέρ για να κάνει τό κορίτσι που κλαίει στον τάφο του Μάρκου Μπότσαρη. Μιά Κυριακή περπατώντας με τό Βίκτωρ Ουγκώ συνάντησε στην δδó Μονταρνάς ένα κοριτσάκι, λυγνό, χλωμό, μαραμένο, αλλά με ώραία χαρακτηριστικά και τό πήρε στο έργαστήρι του και του χρησίμευσε για μοντέλο στο κορίτσι που θρηνεί στον τάφο του μεγάλου αγωνιστή.

ΓΙΑ ΤΟ ΓΑΛΑΝΗ

Στό ίδιο περιοδικό ό Γουσταύος Κάν γράφοντας για τους ούμοριστές, μιλεί και για τον Έλληνα γελοιογράφο Γαλάνη. Λέει πως ή τέχνη του πάντοτε τελειοποιείται από χρόνο σε χρόνο. Στις εκδηλώσεις του υπάρχει ό οίστρος της τέχνης, του σφρίγους και της προσωπικότητας.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΣΤΟ ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟ

Στις 12 του Μάη ή ύπέροχη δραματική μας καλλιτέχνηδα Μαρίκα Κοτοπούλη, έκαμε στο θέατρο της στην Άθήνα—Νέα Σκηνή—φιλολογικό μνη-

μόσυνο για τό δάσκαλο της Χρηστομάνο. Παίχτηκαν τά «Τρία φιλιά» από ήθοποιούς μαθητές του ιδεολόγου λυρικού και τό ποσόν που μαζεύτηκε θα χρησιμεύσει για να στηθή ό άνδριάντας του ποιητή της «Αυτοκρατειρας Έλισσάβετ» στο θέατρο της Μαρίκας Κοτοπούλη.

Η ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ

Τόν περασμένο μήνα δόθηκε στη Γαλλική Κομωδία τό κλασικό έργο του Ζάν Μωρεάς, ή Ίφιγένεια, που ένα ώραίο μέρος της είχαν άλλοτε δημοσιεύσει τά «Χρονικά». Η Γαλλική κριτική είναι διχασμένη για την επιτυχία της. Και τό ένα μόν μέρος της βρήσκει τό έργο θαυμάσιο και άνώτερο της «Ίφιγένειας» του Ρακίνα, τό άλλο ψυχρό και με σημαντικά ελαττώματα. Οι ήθοποιοί έβαλαν όλα τά δυνατά τους για να τό ανεβάσουν στην περιοπή του. Τό άκροατήριό όμως έμεινε ψυχρό και καθώς λέγει ό Άδόλφος Μπρισόν στον παρισινό «Χρόνο» μόλη του την προσπάθεια όπως χειροκρότηση θεριά τό δημιούργημα ενός από τους πιο συμπαθητικούς ποιητές της Γαλλίας, ληθαργούσε με τρόπο σχεδόν άποδοκιμαστικό.

Ο ΑΔΡΙΑΝΤΑΣ ΤΟΥ ΚΑΪΡΗ

Η Ί. Σύνοδος της Ελλάδας ένεόργησε να μη στηθή ό άνδριάντας του σοφού Καΐρη στην πατρίδα του Άντρο. Με τον τρόπο αυτό θέλησε να εκδικηθή ένα σοφό που είχε ελεύτερη σκέψη. Τι μαύρος μεσαιωνισμός!

ΑΓΟΝΕΣ

Πρέπει να όμολογήσουμε πως τά σχολεία μας άν στα γραμμάτια βρίσκονται ακόμα πίσω, άν χρησιμεύουν περισσότερο για να σκοτώνουν τά μυαλά τους τά παιδιά παρά να τά αναπτύσσουν, στη γυμναστική όμως έδειξαν μια πρόοδο τόσο σημαντική, τόσο τεράστια, άν λάβης ύπόψη σε πια κατάσταση βριζόμασταν πέρου και πρόπερσιν, ώστε καταπλήσεται κανείς. Οι άγώνες που γενήκανε στο Βαφεοχώριο εΐτανε μια λαμπρή άπόδειξη της προόδου κι' άν έξακολουθήσουμε να έργαζόμαστε συστηματικά, θα φτάσουμε σε τέλειό άποτέλεσμα. Μπράβο στους διδασκάλους.

ΔΗΛΟΓΡΑΦΙΑ Κο Φ. Τσ. Νοβορω-
σίσκη—Ἡ ἀπάντηση στὸ ἐρώτημα σας κατὰ
τὴ γνώμη μας εἶναι ἡ ἐξῆς: Γιατὶ δὲν ἔχουμε
μεγάλους λογογράφους, ποὺ νὰ μπορούνε νὰ
ἐπιβληθοῦνε στὴν κοινὴ εὐρωπαϊκὴ γνώμη.
Μὰ κι' αὐτοὺς ποὺ ἔχουμε, ποὺ ἴσως μπο-
ρούσανε νὰ εἶναι γνωστότεροι στὴν Εὐρώπη,
καὶ νὰ γίνεται γιὰ τὸ ὄνομα τους κάποιος
πλατύτερος λόγος, τοὺς ἀδικεῖ ἡ ἔλλειψη
κριτικῆς μὲ σύστημα. Εἶδατε ποτὲ ἕναν
τόμο ποὺ νὰ ἔχη τὰ πορτραῖτα τῶν ἀξίων
λογογράφων μας; Στὰ περιοδικὰ γίνεται λό-
γος καθὼς καὶ στίς ἑφημερίδες, μὰ τὰ δύο
αὐτὰ ὄργανα δὲν ἔχουνε διάδοση στοὺς ξέ-
νους λαούς. Ἐνας τόμος συγκεντρωτικὸς θὰ
ἔδινε μιὰ φωτεινὴ εἰκόνα σὲ κείνους ἀπὸ
τοὺς ξένους ποὺ γνωρίζουνε Ἑλληνικὰ καὶ
θὰ ὑποχρέωνε πολλοὺς νὰ ἐνασχοληθοῦνε
στὰ γράμματα μας καὶ νὰ μεταφράσουνε
τοὺς ἀξιους. Ὁ τόμος ὁ κριτικὸς θὰ τοὺς
ὀδηγῆ ποιούς πρέπει νὰ διαβάσουνε καὶ νὰ
μεταφράσουν.

Γ. Φ. Τσοῦλι—Ἀπάντηση δὲν πήραμε.
Γιατὶ; Περιμένουμε ἀνυπόμονα.

Σ. Ι. Σταυροδρόμι—Θὰ σᾶς δοῦμε. Εἶναι
πολὺ εὐχάριστο ἐκεῖνο ποὺ ἔγινε. Στὸ ἄλλο
φύλλο θὰ γράψουμε.

Αἱ ΛΑΧΕΙΟΦΟΡΟΙ ΟΜΟΑΓΟΓΙΑΙ

ΤΗΣ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΟΛΛΑΝΔΙΑΣ

ΔΑΝΕΙΟΥ 1904

*Εἶναι αἱ ἀσφαλέστεραι, αἱ καλλίτεραι, αἱ
συμφερότεραι ὄλων,*

Πωλοῦνται ὑπὸ τῆς Λαϊκῆς Ὀθωμ. Πιστώ-
σεως. Τιμὴ 2 Λ. Τουρκίας. Χουριὲτ Χάν, 13—15.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ

Καθὼς βλέπουν οἱ ἀναγνώστες τὰ φύλλα
τῶν «Χρονικῶν» 20 καὶ 21 βγαίνουνε μαζί.
Ἐπίσης θὰ βγοῦνε μαζί καὶ οἱ ἀριθμοὶ 22
καὶ 23 τὴν 1ῃ Ἰουλίου.

—Παρακαλοῦνται οἱ συδρομητὲς μας ποὺ
δὲν πλέρωσαν ἀκόμη τὴ συδρομὴ τους νὰ
τὴν πλερώσουν. Τοὺς θυμίζουμε πὼς ὁ χρό-
νος τελειώνει στίς 15 Ἰουλίου. Τοὺς θυμί-
ζουμε ἐπίσης πὼς εἶναι πολὺ ἄδικο νὰ καθυ-
στερεῖται ἡ συδρομὴ ἐνὸς φιλολογικοῦ περιο-
δικοῦ, ποὺ οἱ εἰσπράξεις του εἶναι τόσο φτω-
χῆς. Θὰ μᾶς ὑποχρεώσουνε τὸ λοιπὸν ἂν κά-
νουνε τὸ καθήκον τους.

—Στὸ φύλλο 19 κάτω ἀπὸ τὸ διήγημα.
ἡ «Μουρλή» ξεχάστηκε νὰ μπῆ τὸ ὄνομα
τοῦ συγγραφέα. Συγγραφέας τῆς «Μουρλῆς»
εἶναι ὁ ἄξιος διηγηματογράφος μας Γκούρας
Ἀλητούργητος.

—Ὅσοι μᾶς στέλνουνε γράμματα ἢ συδρο-
μὲς νὰ προσέξουνε στὴ διεύθυνση μας:
Rue Kamondo, Youssoufian Han, Impri-
merie P. ANGELIDES.

—Ἀπὸ τώρα καὶ στὸ ἐξῆς τὰ «Χρονικά»
θὰ βγαίνουνε μὲ δεκάξη σελίδες. Γι' αὐτὸ
ἀνεβάζουμε λιγάκι καὶ τὴ συδρομὴ, ποὺ τὴν
ὀρίζουμε σὲ σαράντα γρ. Μὲ πιο μικρὴ
συδρομὴ δυστυχῶς δὲν μπορούνε νὰ βγοῦνε.
Ἀπὸ τὴν πρώτη τοῦ Αὐγούστου ποὺ ἀρχίζει
καινούριος χρόνος, θὰ βγάξουμε καὶ πολυ-
τελὴ ἔκδοση σὲ πρώτης τάξης χαρτί. Ἡ
συδρομὴ τῆς ἔκδοσης αὐτῆς θὰ εἶναι 120
γρ. Ἐως τώρα στὴν ἔκδοση αὐτὴ γραφή-
κανε καμμιά εἰκοσαριά. Ὅποιος ἄλλος θέλει
τὸν παρακαλοῦμε νὰ μᾶς εἰδοποιήση.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ